

Pauli Nielsen, rektari:

Tú kanst stara teg blindan at tínum egna nalva, sama hvussu vakur hann er

Røða hildin, tá 10 lærarar tóku prógv á Føroya Lærarskúla 20. juni 1997.

»Júst sum tit hava tikið endaliga prógv her á Lærarskúlanum, hevur Løgtingið samtykt eina nýggja lóg um fólkaskúlan.

Flest øll, sum alment hava havt lógina á orði, tykkast vera samd um, at nýggja lógin kann verða ein góður karmur um fólkaskúla okkara komandi árin. Treytin er, at lógin verður tikið í álvara, og at hon fær tær sømdir, eisini fíggarliga, sum hon krevur, skal skúlin fáa líkindi at mennast í lógarinnar anda. Lærarar leggja stóran dent á eftirútbúgving komandi árin.

Nakrar broytingar frá álitinum vórðu gjørdar undir tingviðgerðini, ikki allar líka hepnar eftir mínum tykki, tí tær grugga tað hugsjónarliga grundarlagið, sum upprunliga lógaruppleggið so greitt byggir á.

Vit mugu sanna, at veruleikin er, at politisk sjónarmið viga tyngri enn tey pedagogisk.

Stutt kann sigast soleiðis um pedagogisku og hugsjónarligu grundsjónarmiðini undir lógin: Í skúlanum skulu børnini kunast við heimin upp á gott og ilt. Tey skulu læra at velja og vraka og at lurtast eftir og virða sín medmenniskju sum tað sømir seg menniskjum í einum frælsu mannasamfelag. Tey skulu læra at taka avbjóðingar sum tær koma. Tey skulu fáa alla neyðuga hjálpið at tora at leita inn í tað ókenda, og tey skulu læra at siga frá, tá ið uppgjörðir autoritetar krevja av teimum, at tey skulu vera, sum onnur vilja hava tey at vera, og ikki sum tey innast í síni egna sál kenna, at tey eiga at vera.

Tað gevur virðing bæði

fyrir sær sjálvum og fyrir øðrum. Tað er grundarlagið, sum øll mannsømd byggir á.

Men hví verður tað, sum ger fræls menniskju so ofta sett í ringt ljós?

Hví verður tað so ofta mott við ákæruni um eftirlæti og lítið skil?

Nú eitt kvøldið sat eg og hugdi at eini av teimum mongu donsku sendingunum í Sjóntarpi Føroya. Ein maður skuldi gita, hvat ið tað vóru fyrri fólk, sum bðu í einum ótrúliga ruddilgum húsum. Aftanfyrri tann mannin og sjónvarpsvertin sat ein maður við teldu. Hann var helst samfelagsgranskari og hevði bytt fólk upp í bólkir eftir ávisum eyðkennum, soleiðis sum samfelagsgranskarar gera.

Sum ketta upp úr høvdatrogi, soleiðis helt eg ið hvussu er, legði hann eftir tí, sum hann nevndi »moderna uppalleg«.

Hon var soleiðis, vildi hann vera við, at tá ið barnið spurdi, hvat ið klokkan var, so svaraði tann modernasti vaksní uppalarin: »Hvat heldur tú?«

Stórir fagnadur millum áhoyrararar.

So snúðaðum bólti skal ein leita leiðing eftir. Men sjónarmiðið verður hoyrt og fær undirtøku. Tíftikt einfalt tvælt taka óskettin fólk lættliga til sín, og tað gevur teimum, sum vilja hava, at vit skulu seta eitt ávíst høvð á børnini, lætt spæl.

Men heilin verður tað, sum vit bjóða honum, siga heilagranskararar, og tí er tað at m.a. Vygotsky longu í 1926 í bók síni um pedagogiska psykologi visir á áneyðirnar av, at børnini læra av egnum virksemini í staðin fyrri óvirkin at taka ímóti. Tá ganga uppalleg og undirvising hond í hond og

Nýggju lærararnir: Jensebeth Absalonsen, Hallbjørg Friálvsdóttir, Birgit Hansen, Fia Jacobsen, Sigurlaug Joensen, Tóra Joensen, Karina Magnussen, Malan Mohr, Jákup av Skarði og Mariann Øster. Mynd Jens K. Vang

seymir í lokið á klaverinum. Soleiðis er so mangan. Men vita vit vaksnu ikki øll innast inni, hvat ið kundi havt mergjað okkum, og hvat ið kundi havt givið okkum eitt rikari lív?

Á eini Sting-plakat á hurðini inn í kamarið hjá einum ungdomi, sá eg herfyri hesi orðini: If you love somebody - set them free! Alla staðni uttanfyri hurðina ljóðar nýggja uppallegarherrið: Vit mugu seta mark.

Óg vitluga er tað so, at summi vaksnu hava ilt við at liva upp til ta krevjandi uppgávu, at geva børnunum neyðuga førningin út í lívið. Og av og á siggja vit, at heldur eingin annar hevur havt eydnuna við sær at hjálpa teimum at hava ikki skúlin.

Í blaðunum lesa vit av og á um vaksnu menn í tjúgunum, sum gera seg inn á tilvildarlig fólk, sum koma framvið. Vit ógvast við. Men tað, sum tey flestu ikki vita, er, at ið hvussu er viðhvørt er onkur skipan í tilvildini. Hesir vaksnu menn spæla 21-spæl í gøtum í Havn og í Klaksvík, og kanska aðrastaðni við. Teir standa og telja tey, sum fara framvið, og tá ið komið er til 21, verður farið aftaná.

Úrslitið hoyra vit við hvørt um í fjøluni. Tí er tað, at skúlin skal geva børnunum og teimum ungu lívssjónir, so tey kunnu fóta sær og ikki fara

til grundar í vantandi vitan um dygdirnar og møguleikarnar í lívinum.

Tí er tað, at lærarayrkið er so trupult og so dupult.

Tí er tað fagliga og meniskjansliga óforsvarligt bara at siggja fagligheitina upp á ein máta.

Tí er tað ófyrigeviligt, um lærarar bara bjarga sær inn í fagligheitina, soleiðis sum eg ið hvussu er hoyri summi fólk við valdi á skúlskapinum siga við hvørt.

Sum lærari sleppur tú ikki undan eisini at geva nóg av tær sjálvum. Gert tú ikki tað, byrgir tú fyrri, at næmingarnir geva nakað av sær, og tá eru flestu vegir til dygga læring stongdir.

Kendi ítalski pedagogurin Malaguzzi sigur tað so væl:

Eitt barn hevur hundrað mál men verður rænt tey nítioynýggju. Skúlin og mentanin loysa høvur frá buli. Tey noyða okkum at hugsa uttan kropp og at virka uttan høvur. Spælið og arbeiðið veruleikin og hugflogið visindin og gyklið tað innara og tað ytra verða gjørd til mótsetningar.

Her á Lærarskúlanum hava vit lagt upp til, at tit heldur læra tykkum hvussu tað nógva hongur saman.

Tí fingu eina serstaka byrjan saman við pedagogunum, sum endaðu útbúgvingina fyrri einum hálfum ári síðani. Saman við teim-

um fingu tit malið sjónarmiðini um uppalleg á eini hvørni, sum var størri og rúmligari enn vanligt.

Eg veit, at tit ívaðust í byrjanini.

Nú tit eru liðug, havi eg skilt á tykkum, at júst hesin meldurin hevur gjørt tykkum før fyrri, meira enn vit hava hildið, at øll í undanfarnum flokkum hava megnað, at siggja teir fjølbroyttu møguleikarnar í skúlarbeidinum.

Eg nevndi í byrjanini, at tit fara út, júst sum ein nýggj skúla lóg er samtykt á Føroya Løgtingi.

Tí fara út eftir eini gamlari lóg um lærarafturbúgving. Onkur kann tí hava hug at spyrja: Eru tit før fyrri at starvast innan nýggju karmar fólkaskúlan?

Mær tykir, at tit júst hava fingið tann førning við tykkum, sum kann gera tykkum før fyrri at starvast í skúlanum og menna hann í komandi tíðum.

Tí hava lært, at tað kann vera gevandi at mæta teimum, sum starvast við børnum og ungum á øðrum økjum enn tykkara egna.

Tí hava lært, at tað kann koma at roynast rættiliga gelt at stara seg blindan at sínum egna nalva, sama hvussu vakur hann er.

Lærarskúlin hevur lært nógva saman við tykkum.

Tí skulu hava stóra tøk frá okkum, ið starvast á skúlanum, fyrri ta orku, tit hava lagt í útbúgvingina hesi 4 árin.

Hjartaliga tilhøvu.

